

ДР РУДОЛФ ЈЕДЛИЧКА чешки хирург у Војној болници у Београду

Снежана Вељковић

Секција за историју медицине Српског лекарског друштва

Први балкански рат је трајао од 25. септембра 1912. до 30. маја 1913, по старом календару. Окончан је, уз посредство великих сила, Лондонским уговором о миру 30. маја 1913.

Неколико дана после преласка српских пукова преко старе српско-турске границе, завршавају преговоре са Српским министарством војним проф. Једличка и посланик новинар В. Клофач о доласку Прве чешке лекарске мисије у Београд. У време Аустрије требало је имати много љубави према српском народу, а врло мало обзира за своје личне интересе, да би се ово извршило. Професор Једличка је то био кадар да учини од свег срца. После непуних 24 часа екипа је била састављена и већ је била на путу за Београд [8].

Најважнија битка овог рата водила се између српске и турске војске код Куманова 10. и 11. октобра 1912. по старом календару. Операције српске војске су се наставиле следећих месец дана и трајале су до краја битке за Битољ – 6. новембра.

У Кумановској битки у српској војсци је погинуло 723 војника, рањено је 3.441, а нестало је 603. Губици у турској војсци су били већи (погинуло 1.200, рањено 3.000, нестало 327). Заплењена је велика количина турског ратног материјала са доста санитетске опреме [9].

У Битољској битки погинуло је 539 српских војника, рањено 2.121 и нестало 319 [9]. Губици турске војске су и овде били већи.

Збрињавање рањеника после Кумановске битке било је успешно захваљујући доброј организацији војног санитета, повољним временским условима и директној железничкој вези са великим болничким центрима у Нишу и Београду. Евакуација рањеника из Битољске битке била је мање успешна јер су лоши путеви водили кроз брдско-планинске пределе и поплављене мочварне долине, пренос су отежавали ветар, снег и киша – а на возове се чекало непредвиђено дуго [9].

Лекарски рад на бојишту подељен на: рад у пуковском превијалишту, у дивизијском завојишту и рад у резервним болницама.

Кад се борба развије и кад рањеници почну да се довлаче из бојне линије, пуковски лекари подижу пуковско превијалиште. Ту одмах иза

пука стижу рањеници било сами, пешке, било ношени патролама састављеним од болничара и носилаца рањеника... Ту онда добијају, први, превремени завој, који има задатак да им рану сачува од прљања и заразе... Од те прве веће санитарске установе, пешке или на санитарским двоколицама, упућују се даље у позадину, у пољске болнице или у дивизијско завојиште.

Свака дивизија има по једну болничарску чету са четири лекара (од којих су двојица хирурзи) и са шаторима са операционим столовима и шаторима за привремено смештање рањеника. То је друга санитарска институција, која се подиже на 2–3 км иза дивизије, заштићена од непријатељске ватре... Ту се сваки рањеник прегледа, сваки добија прописан, сталан завој под којим и дужи транспорт може да се издржи, ту се раде и оне хитне хируршке операције које не трпе одлагање. Главна је начело да рањеник дође што пре у резервну болницу. Стога се рањеници шаљу најкраћим путем на железничку пругу, да тамо буду смештени у санитарски воз који ће их одвести у варош где су болнице. А док не буду у тај воз смештени прихватају их пољске болнице... [15].

Транспорт рањеника у војне болнице одвијао се неочекивано добро захваљујући и – санитарским возовима.

Такав воз се састојао од шест вагона са по осамнаест носила за тешке рањенике (поређаних у шест полица, стелажа, свака са по три носила) и два вагона са клупама за рањенике који су могли да седе. Максимални капацитет је био 200 тешких рањеника, чак и по двоје на носилима, и 200 лакших.

Оспособљена су три санитарска воза, сваки је могао да прими око 400 рањеника. Сабирна места била су железничке станице у Прешеву, Ристовцу и Табановцима, а рањеници су превожени у Ниш или Београд.

Данас у 10 часова пре подне стигао је у Београд први болнички воз, који превлачи рањенике са границе. Овим првим возом превезено је 150 рањеника и смештено у Војну болницу. Сви народни посланици отишли су са седнице на железничку станицу где су дочекали и поздравили рањенике. – јављао је дневни лист „Политика“ 9. октобра 1912 [11].

Сутрадан, 10. октобра, „Политика“ је донела велики чланак под насловом „Први рањеници“:

Пре подне, у 10 часова, у Београд је стигао први воз рањеника. То су били учесници из борби на Мердарима, Преполцу и Свирцима. У возу је било 296 рањених војника и један официр.

Неколико хиљада Београђана читав сат раније но што ће воз доћи слегло се доле код монополске рампе да прве рањенике дочека, да их поздрави и захвали на пожртвовању.

Тачно у десет часова воз писну. Завлада мртва тишина. Сваки је и желео и страховао да види рањенике. Код монополске рампе воз стаде.

На свим вагонима стоји велики црвени крст. На платформама вагона начичкали се болничари у белим кецељама.

Поред саме пруге постројен је одред болничара са носилима, а више њих, један поред другог, до саме топчидерске трошаринске станице,

наређани су фијакери који имају да одвезу теже рањенике до војне болнице. Трамвајски саобраћај је обустављен. Код монополске трамвајске чекаонице стоји један трамвајски воз са неколико вагона да прими лаке рањенике и одвезе их уз оно брдо више монопола до Губеревца.

Болничари отворише први теретни вагон. Настаде мртва тишина. Свако је стрепио да не угледа кога од својих.

Полако, ослањајући се на руку болничара, изађе из вагона први рањеник, са великим завојем на глави и пушком у руци. „Живео! Срећне ти ране“ – захори се из хиљаду грла.

Два болничара помогоше рањенику да уђе у фијакер, један од њих седе поред њега, и фијакер се полако крете уз брдо, ка болници.

За првим рањеником пођоше остали...

Истовари се први вагон. Возовођа крену лагано воз и пред нас се појави други вагон рањеника. Опет иста слика...

Вагон по вагон лагано се истоварује, а воз се лагано креће. Место теретних вагона указа се најзад један путнички, са спуштеним завесам. То су тешки рањеници.

Опет завлада тајац. Један војни лекар нареди болничарима да са носилима приђу ближе. Скидоше затим са прозора тешке завесе, а пред нама се указа слика болнице. Из вагона су уклоњена сва седишта и место њих, једно поред другог, постављени су кревети са рањеницима.

Болничари прилазе једном по једном рањенику, пажљиво их износе и стављају на носила. Други болничари прихватају носила и полако се крећу ка болници. После четврт сата уз Монопол се кретао тужан, али величанствен спровод.

Истоваривање рањеника завршено је у подне. Маса света која је изашла рањенике да дочека и поздрави, крете се тада у Војну болницу да рањеницима однесе понуде и да се распита о боју.

За тим смо ушли у болницу.

У великом парку, израђеном по енглеском систему, има невероватан број зграда, које су све само сале за рањенике. Кад су наши рањеници смештени у те сале, увек је било између једне и друге постеље места за још две постеље.

И војна болница са својим првим рањеним јунацима изгледала је, како ни једна болница, ни једна клиника није изгледала: то нису били рањеници, то су били још увек ратници! [12]

„Политика“ је 13. октобра у рубрици Вести донела кратку информацију: Синоћ је допутовао у Београд руски лекар др Никола Пајевски са 20 чланова руског Црвеног крста. Истим возом допутовао је у Београд и др Једличка, професор из Прага са пет асистената [13].

Тако је Чешка добротворна мисија ушла у Војну болницу, а професор др Рудолфа Једличка је постављен за шефа целокупне хирургије: седам павиљона са 600 постеља [14].

Следећег дана, 14. октобра, „Политика“ је јавила: Чешки професори хирурзи који су допутовали у Београд да помогну нашем Црвеном крсту, већ су примили своју дужност. Они су синоћ лично оперисали тешке рањенике са Куманова и све су операције испале врло срећно [14].

Аутентична медицинска документација о раду у Војној болници – данас не постоји. Али, на насловној страни „Политике“, у периоду од 27. новембра до 1. децембра, објављен је у пет наставака текст под насловом „Лекар у рату“ и поднасловом „Како се спасава и лечи наш рањеник“.

Свршио се славни рат, прекинут је бар за неко време, и сад се на миру и са поносом могу да износе поједине слике из њега, слике које ће за вечита времена прославити нашег војника, од највишег команданта до обичног редова. – пише у првом наставку [15].

Аутор текста је лекар који се потписао само иницијалима – С. Р.

Шта хоћу на овом месту да урадим, то је да опишем рад наших лекара у рату;... о томе могу с прилично надлежности да говорим јер сам сав тај лекарски посао изблиза гледао, и на бојишту и у позадини: са Дринском сам дивизијом прво, био у борби на Рујни и у биткама код Куманова, на Присати испред Прилепа и Бакарном Гувну иза Прилепа, и радио тамо на бојишту, а после сам, болестан, упућен у београдску војну болницу и гледао ту шта се с рањеницима у позадини збива [12].

У петом наставку, 1. децембра 1912, С. Р. пише о – др Рудолфу Једлички:

Славу и хвалу прашког професора Рудолфа Једличке и његовог асистента др Јозефа Новака и њихових помоћника д-ра Захоржа, Боучека, Херинга, Алберта и Чихага из Прага и д-ра Фигатнера из Загреба, разнеће по целој Србији оне стотине рањеника, који су болни и преболни, често пута већ потпуно изгубљени дошли у ту болницу. И из ње изашли и вратили се домовима спасени, здрави и за рад способни.

И зато ја немам ни потребе да опширно описујем рад професора Једличке и његових лекара, јер описивати тај рад значи хвалити га и славити. Покушаћу да само неколико слика и података дам само овлашну скицу његову, за оне своје читаоце који ипак нису с њиме изближе упознати; покушаћу да само у најкраћим потезима оцртајем рад тих лекара, и као људи, као Словена, чисто бих рекао: као Срба, и као стручњака, као лекара [17].

У шестом наставку, од 2. децембра 1912. следи детаљан опис рада професора Једличке – кога због аутентичности и прецизних података треба у целини цитирати:

Данас ћу вам изнети неколико података о рањеницима које је у београдској војној болници лечио професор Једличка са д-ром Новаком и са осталим својим помоћницима.

Професор Једличка имао је у својој болници од 12. октобра до 25. новембра свега 855 сталних болесника, а осим тога примио је привремено, на операцију, из београдских резервних болница 300 рањеника, лечио је амбулантно 152 болесника. Ја ћу изнети само преглед оних 855 рањеника, што су стално лежали у његовој болници.

Од тих 855 рањеника 382 су били тешко рањени, а 473 лакше. Да изнесем прво судбину тешких рањеника. По врстама повреде било је међу њима:

44 рањеника којима је мозак био повређен. Од њих је 16 умрло, а 14 оздравило; 10 је оздравило после операције, 4 без икакве операције.

54 рањеника којима је грудни кош био повређен. Код свију њих била су плућа повређена, а код једног и срце скроз. Од њих је умро само један, који је био шрапнелом повређен, а сви су остали оздравили; од тих оздравилех свега су двојица добили било гнојење па су били оперисани, а сви остали оздравили су без компликација, без операције.

4 рањеника којима је кичмена мождина била прострељена. Сва четворица су умрла.

24 рањеника којима је трбух био скроз повређен. Од њих је 9 донето у болницу већ на издисају са јаким општим запаљењем марамице. И они су убрзо, без операције умрли. Осталима је судбина била оваква: 7 њих је било оперисано (један са повредом стомака и бубрега, један са повредом слепог црева, један са повредама дебелог црева, један са повредом стомака и слезине и тројица са повредама танког црева). И од тих оперисаних оздравило је њих 6, а умро један; без операције је оздравило 8.

8 рањеника којима су били повређени карлица и унутрашњи карлични органи. Од њих су седморица оздравили (двојица после операције, са повредама мокраћне цеве и дебелог црева, остали без операције) а један је умро (карлица му је била гранатом силно размрскана).

6 рањеника којима је врат био прострељен. Сви су они оздравили, међу њима и тројица којима је гркљан био прострељен.

19 рањеника којима је лице било повређено. Од њих су двојица имали поломљену горњу вилицу, четворица доњу, тројица су имали разнето око, један повређен живац за вид, двојица повреду гранатом, а седморица чисте простреле. Сви су оздравили.

64 рањеника са тешким компликованим повредама и преломима великих костију. Међу њима је 18 њих имало инфициране преломе са гнојењем у сржи и са тровањем крви. Умро је свега један (који је са трулом ногом и тровањем крви већ на издисају из Прилепа стигао) а сви су оздравили или на путу да оздраве. Ампутација је извршена свега код тројице.

120 рањеника са чистим прострелима кроз велике кости. Сви су оздравили.

11 рањеника са прострелима кроз крвне судове. Од њих је 10 оздравило, а један умро (донет већ за тровањем крви).

Ето, то је била судбина оних наших тешких рањених војника који су били предати професору Једлички, од 382 тешка рањеника, са повредама најважнијих органа човекових, умрло је свега 34 њих!

А од лакших рањених није умро ни један.

Професор Једличка имао је осим та 382 тешка рањеника још и 473 лакше рањених. То су били рањеници са повредама кроз месо, са преломима и прострелима (кроз шаку и стопало). Сви су они оздравили.

Ја не знам, да ли ће и нестручан човек, нелекар по тим неколиким сувопарним цифрама умети схватити, колико је колосалан успех што га је показала болница професора Једличке. Надам се да хоће, и да ће према томе моћи ценити и колико је љубави, труда и стручне спреме морало бити уложено, па да се тако сјајни резултати постигну.

Али професор Једличка скроман је човек. Кад год се с њима поведе говор о његовом раду, он се труди да те своје успехе објасни у првом раду сасвим другом околностима, а никако трудом и спремом својом и својих сарадника и помоћника.

Мени је, на пример, једанпут говорио: „За цео овај лепи успех у лечењу наших рањеника имамо на првом месту да благодаримо вама, који сте им на завојишту прву помоћ указивали; ваш одлични први завој спасао је већину ових ратника.“

Па је затим додао: „А има још једна ствар, коју сам сасвим тачно запазио. Ни та ваша прва помоћ ни све наше старање овде у болници не би учинили да овако лепо оздраве и ови најтежи наши рањеници, ови са повредама у мозгу, у трбуху у карлици. Ти су оздравили само зато, што ваши војници, ваши људи имају неку сасвим засебну, сасвим друкчију, много већу виталну, животну снагу него други људи. Ниједан такав рањеник не би тамо код нас оздравио!“

И кад професор Једличка, доктор Новак и њихови сарадници пођу, за који дан, натраг у своју словенску отаџбину, они нека понесу уверење, да ће имена њихова бити у Србији и памћена и с хвалом помињана, докле год ово покољење буде живело [18].

А, ко је био професор др Рудолф Једличка?

Водећи чешки хирург, рентгенолог и радиолог; организатор и покровитељ социјалне и здравствене делатности – био је изузетан у сваком погледу.

Рудолф Томаш Једличка (Rudolf Tomáš Jedlička, 1869–1926) рођен је у малом месту које потиче чак из 13. века, Лиза на Елби (Lysá nad Labem), а налази се у централном делу Чешке. Отац му је био лекар, Михаел Једличка (Michael Jedlička), мајка Елишка Францова (Elišky Francové) – ћерка градоначелника. Како тврди један од потомка породице Једличка, наш савременик, пнеумолог др Јиржи Једличка (Jiří Jedlička), лекарска професија у овој породици је традиционална и досеже чак до Тридесетогодишњег рата у првој половини 17. века [3].

Рудолф је био једно од деветоро деце, од којих је петоро преживело. После основне школе, похађао је немачку гимназију у месту Мале Стране (Malé Straně, сада предграђе Прага) а затим у чувену чешку Академску гимназију у Прагу. Велики узор у свему му је био отац, који је, између осталог, и један од првих лекара који су спроводили вакцинацију.

Године 1889. уписао се на Медицински факултет Карловог универзитета у Прагу (Universitas Carolina Pragensis), успешно је студирао и дипломирао 28. јуна 1895. године. Медицину је студирао и Рудолфов десет година млађи брат Михал (Michal Jedlička), који ће касније наставити бригу о задужбинама Рудолфа Једличке [4].

После дипломирања одмах је почео да ради у Хируршкој клиници Карловог универзитета. Ту се показао као вешт и талентован хирург, па је убрзо постао асистент професора Мајдла.

Професор Карел Мајдл (Karel Maydl, 1853–1903) био је чувени аустријски хирург, оснивач модерне чешке хирургије, поборник антисепсе,

пионир у примени анестезије и добар организатор клиничког и хируршког рада.

Тај човек – рекао је професор Мајдл за Рудолфа Једличку – по природи је обдарен вештим рукама, научио је све операције на мојој клиници... он дуго премишља... и онда може да оперише у било којој области, изузетно је прецизан и нежан... и зато има велики број пацијената. Кад уђе код болесника, он је као светлост... и што се данас много не цени, милостив. [6]

Једличка је говорио не само чешки и немачки, већ и енглески, француски и латински, изузетно волео музику, посебно чешке композиторе.

Исте године кад је Једличка дипломирао, 1895, Конрад Рентген је објавио своје откриће *О новој врсти X-зрака*. Једличка са одушевљењем почиње да се интересује за примену нове дијагностичке методе, за коју је већина лекара била сумњичава.

Почетак практичне рентгенологије у Чешкој данас личи на анегдоту. Наиме, први рентген-апарат купио је јануара 1897. угоститељ Антон Цишка (Antonín Cifka), који га је поставио у свом хотелу као атракцију, ту су долазили гости да гледају своје кости [6].

Када се један столар дошао код Једличке јер је прогутао ексер, овај га је одвео у хотел и *после сат и по прегледа са X-зрацима* утврдио тачну локализацију ексера, одвео је пацијента у болницу и успешно оперисао. Ово је одушевило професора Мајдла, па је са Једличком и још два лекара сакупио новац и купио апарат за болницу. Касније им је Министарство школства вратило тај новац, али су морали и даље сами да купују фотографски материјал [6].

Две године касније Рудолф Једличка објавио је свој први научни рад о дијагностичкој вредности рентгенографије у хирургији. Његов упоран, марљив и маштовит практичан рад – створили су у Чешкој рентгенологију као посебну специјалност [7].

Нико у почетку није знао да су X-зраци изузетно опасни. Током испитивања, која су трајала чак неколико десетина минута, лекари не само да се нису штитили, већ су и проверавали зраке стављајући своју руку или руке на екран. Негативне ефекте зрачења први је доживео сам Једличка.

Са сличним ентузијазмом као код X-зрака Једличка је прихватио и откриће радијума. Он је био први који почео да испитује примену радијума у медицини, чак је и лично, за свој новац, набављао, доносио и руковао радијумом [8].

Једличка је 1901. урадио хабилитациони рад са насловом *О subarachnoideálních injekcích a spinální chirurgické analgesii* и изабран је за доцента. После смрти професора Мејдла, очекивао је место шефа Хируршке клинике, али, како је на то место постављен абдоминални хирург Отакар Кукула (Otakar Kukula, 1867–1925) – Једличка је отишао на Универзитетску клинику [10].

Године 1905. постао је члан *Друштва за истраживање малигних тумора*, отворио је приватну амбуланту за биопсије у којој су сиромаш-

ни пацијенти бесплатно прегледани. Године 1907. постао је ванредни професор [10].

Незадовољан болницама у Прагу, желео је да направи санаторијум – у коме ће се обезбедити лечење пацијената у складу са најновијим научним сазнањима у медицини и уз помоћ савремене опреме. То је требало да послужи као пример нове, модерне болнице. Др Једличка је основао акционарско друштво за прикупљање капитала, у коме су у почетку учествовали само лекари, касније и крупни индустријалци. Године 1909. почета је изградња санаторијума у Подоли, на самој обали Влтаве, која је трајала је четири године [3].

А кад је 1912. избио рат, Једличка, који је био близак са неким јужним Словенима, окупио је хируршку екипу као лекар волонтер, о свом трошку набавио санитарски материјал и дошао у Београд. Касније је о томе говорио као о својој Балканској авантури – *Balkánská anabáze*. Због рада у Србији одмах је постао сумњив аустријским војним властима. Мада је стално тврдио да је то пре свега била жеља да се спасу људски животи – није добро дозволу да дође поново у Србију 1913. Чак је 1916. био проглашен за велеиздајника, са наређењем да се одмах затвори, а најјачи доказ била је фотографија Краља Петра у сребрном раму са својеручним потписом на Једличкином писаћем столу [8].

Године 1911. др Рудолф Једличка је постао председник Удружења за лечење и образовање рахитичара и богаља (*Spolek pro léčbu a výchovu rachitiků a mrzáků*). Био је занет идејом да деци богаљима треба помоћи: омогућити им бесплатне операције, лечење, рехабилитацију и стручно образовања. Зато је 1913. основао је прву чешку здравствену установу за децу са инвалидитетом у Прагу, која је добила име у његову част – Једличков институт (*Jedličkův ústav*). Његова идеја – образовање и интеграција особа са инвалидитетом у нормално друштво – пре сто година је била изузетно напредна. Позната је његова реченица да *жели да просјак претвори у људе који ће плаћати порез!* [5].

Следеће године, јуна 1914. био је завршен и свечано отворен Прашки санаторијум у Подоли (*Pražské sanatorium v Podolí*). Тврдило се да је то тада била најмодернија медицинска установа у Европи. Санаторијум је био планиран као II Хируршка клиника Карловог универзитета. Био је намењен богатим пацијентима, али је омогућавао и лечење средње класе и бесплатно лечење сиромашних (*tří platové kategorie*). Лекари Прашког санаторијума, истовремено и акционари, била су најпознатија имена чешке медицине [3].

За време Првог светског рата део санаторијума је био претворен у војну болницу Црвеног крста. Поред тога, 1915. била је отворена и Школа за ратне инвалиде (*Škola pro vojenské invalidy*), односно одељење за рехабилитацију инвалида са радионицама за израду ортопедских помагала. Ова школа је пре неколико година (2010) прославила деведестпетогодишњицу рада [5].

После рата, у санаторијуму је, поред II Хируршке клинике, отворена је II Гинеколошка клиника, Одељење за дијагностику X-зрацима, Ортопедско одељење и Центар за физикалну рехабилитацију.

Године 1921. Рудолф Једличка добија звање редовног професора хирургије и професора рентгенологије и радиологије. Истовремено постаје шеф II Хируршке клинике на Карловом универзитету [3].

Прашки санаторијум у Подоли постоји и данас. У тој згради данас се налази Институт за негу мајке и детета (Ústavu pro péči o matku a dítě) који се развио на темељима рада II Гинеколошке клинике [4].

Једличкин рад имао је великог одјека не само у лекарским круговима, већ у високом прашком друштву. Многе аристократске породице и успешни млади индустријалци помагале су његове акције у изградњи болница. Имао је подршку Томаша Масарика (Tomáš Masaryk) – првог Чехословачког председника после рата.

Др Рудолф Једличка и др Антон Чипера (Antonín Čipera) су 1924. године у Прагу основали *Чешко друштво за рентгенологију и радиологију* (Československá společnost pro röntgenologii a radiologii), а 1926, поводом 30. годишњице Рентгеновог открића, организовали су и први чехословачки радиолошки конгрес [7].

Истина је да му је његов рад односио деведесет посто времена, али је увек имао своје хобије. Волео је читање, одлазак у позориште, разговоре са културним људима, слушање музике. Сваке године, за свој рођендан, 20. фебруара, изнајмљивао је музичку салу, симфонијски оркестар и певаче – и слушао са пријатељима Вердијев Реквијем! [4]

Викендом би одлазио у планине Крконоше, у месту Харашов (Harrachov) где је имао дивну вилу. Тамо је проводио време са *животињама из шуме*, одабраним пријатељима и Александром Херфертовом (Alexandra Herfertova), дугогодишњом сарадницом и животном партнерком. Вилу је тестаментом оставио деци из Једличковог института [1].

Године 1920. и 1921. биле су врхунац његове стручне каријере. Имао је око 50 година, али је приметио да његова физичка снага изузетно брзо опада. Повремено би добијао нападе *Angine pectoris*, руке су му биле деформисане због *Radiodermatitisa*, изгубио је три прста на левој руци, на десној је имао рецидиве карцинома, – али и даље упорно радио, оперисао, држао предавања, бринуо о хендикепираној деци и инвалидима [4].

1925. обратио се писмом професорском колегијуму Универзитета са објашњењем да му је здравље тако лоше да више нема снаге да оперише, али да још увек може да држи предавања.

Последње предавање *О туморима мозга* одржао је 18. октобра 1926. На захтев слушалаца, предавање се продужило још читав сат. Најзад је клонуо и исцрпљеног су га пребацили у вилу у Харашов [6].

Професор Рудолф Једличка провео је последње дане окружен колегама из клинике и члановима породице. Дозволио је да му, у нападима бола, дају само инјекције морфијума. Више је седео у наслоњачи него што је лежао у кревету. Кисеоник му је олакшавао дисање. Наставио је да пуши, повремено наздравио чашом вина, разговарао о пословима на клиници и у институту – кад њега више не буде. У паузама разговора слушао је Дворжакову Хумореску (A. Dvořák – Humoreska) На предлог једног старог пријатеља – најзад се венчао са Александром Херфертовом [6].

Желео је да буде свестан до краја. *Где је то несвесно које очекујем* – питао је, узнемирен, неколико сати пре смрти. Умро је 26. октобра 1926. године [4].

Важно је за човека да живи дуго, али човек треба да буде задовољан својим начином живота и срећних због свог рада. Ако ова људска срећа садржи комад среће другог – онда је леп живот [5]. Тако је др Рудолф Једличка говорио хендикепираној деци у Институту.

Др Једличка је у Београду, у Војној болници оперисао најмање хиљаду рањеника. Од тога 382 – тешких. Ако су њихови животи и њихова срећа били део и његовог живота, а јесу, онда је он имао одиста леп живот.

Литература

1. Biografie Rudolfa Jedličky na stránkách Nadace Jedličkova ústavu
2. Diviš J. *Poslední okamžiky profesora Jedličky*, Digitalizovaná kopie z Historického archivu Jedličkova ústavu, karton III, svazek 1926
3. Diviš J., *Pražské sanatorium*; Digitalizovaná kopie z Historického archivu Jedličkova ústavu, karton II, svazek 1926
4. Diviš J. *Životopis profesora Jedličky*, Časopis lékařů českých, 1926, 65, 46
5. Lazarová D. *Jedlička's Institute for disabled children celebrates 95th anniversary*, Radio Praha, Current Affairs, 28.4.2008
6. *Léčit skalpelem a srdcem*, Mladá fronta Zdravotnické noviny ZDN, 2, 2007
7. M. Meckl: *An Overview of the Czech Society of Radiology*, History & Activities of the Society, Country Focus, 10, 4, 2010
8. Николајевић Св.Д. *Рудолф Једличка*, Медицински преглед, I, 8, 1926, 347
9. Недок А.С.: *Балкански ратови 1912–1913*, Рад српског војног санитета. Медија центар, Одбрана, Београд 2012.
10. Polák E: *Prof. Dr. Rudolf Jedlicka*, Cas Lek Cesk. 1969, 108(27): 820–3.
11. Политика, 9. октобар 1912.
12. Политика, 10. октобар 1912.
13. Политика, 13. октобар 1912.
14. Политика, 14. октобар 1912.
15. Политика, *Лекари у рату*, 27. новембар 1912.
16. Политика, *Лекари у рату*, 28. новембар 1912.
17. Политика, *Лекари у рату* 1. децембар 1912.
18. Политика, *Лекари у рату* 2. децембар 1912.